

تدوین مدل مولفه‌های عوامل جامعه شناختی اشتغال دو قشر آسیب‌پذیر (زنان سرپرست خانوار و معلولین)

گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

نسرین نرگسی خرم آباد

طهمورث شیری*

رضاعلی محسنی

shiri.tahmures@gmail.com

ایمیل نویسنده مسئول:

پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷

دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۲۱

فصلنامه علمی پژوهشی
خانواده درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۴۳۰-۲۷۱۷

<http://Aftj.ir>

دوره ۳ | شماره ۵ پیاپی ۱۴ | ۶۶۰-۶۴۶

زمستان ۱۴۰۱

(مجموعه مقالات حوزه زنان)

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:

درون متن:

(نرگسی خرم آباد و همکاران، ۱۴۰۱)

در فهرست منابع:

نرگسی خرم آباد، نسرین، شیری، طهمورث، و محسنی، رضاعلی. (۱۴۰۱). تدوین مدل مولفه‌های عوامل جامعه شناختی اشتغال دو قشر آسیب‌پذیر (زنان سرپرست خانوار و معلولین). فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۳(۵ پیاپی ۱۴): ۶۴۶-۶۶۰.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل مولفه‌های عوامل جامعه شناختی اشتغال دو قشر آسیب‌پذیر (زنان سرپرست خانوار و معلولین) انجام شد. **روش پژوهش:** پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و با استفاده از تکنیک دلفی انجام شده، جامعه آماری مشتمل بر ۱۳ نفر از متخصصان حوزه اشتغال و جامعه‌شناسی برای نمونه انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش آنتروپی شانون و آماره‌های توصیفی (میانگین، فراوانی و...) بهره گرفته شده است. **یافته‌ها:** اعضای پانل دلفی با تعیین و تحلیل مشکلات اشتغال معلولین و زنان سرپرست خانوار مطرح کردند که در ۵ بعد و ۱۸ مولفه موضوعی تدوین گردید. براساس یافته‌های پژوهش، اعضای پانل دلفی، در سه مرحله پرسشنامه در راستای اشتغال معلولین و زنان سرپرست خانوار مطرح کردند. نهایتاً بیشترین ضریب اهمیت را از نظر وزن‌دهی بعد روانشناختی با وزن دسته (۰/۰۵۶۱۸) و بعد فرهنگی با وزن دسته (۰/۰۵۵۷۸) دارا می‌باشد و کمترین امتیاز نیز مربوط به بعد سیاسی با وزن دسته (۰/۰۵۴۲۰) است. همچنین بین مولفه‌های مورد بررسی، مولفه‌های استقلال شخصیتی با وزن (۰/۰۵۶۴۵)، حس خودکارآمدی با وزن (۰/۰۵۶۳۳) و تسهیلات نقدی و غیرنقدی (۰/۰۵۶۲۸) به ترتیب دارای بیشترین وزن‌دهی در زمینه اشتغال این دو قشر آسیب‌پذیر جامعه بودند. مولفه‌های اجرای سهمیه‌بندی با وزن (۰/۰۵۳۰۹) و امنیت اقتصادی با وزن (۰/۰۵۴۵۱) نیز به ترتیب دارای کمترین وزن‌دهی بودند. **نتیجه‌گیری:** یافته‌های حاصل نشان داد که ابعاد روانشناختی/فردی که شامل مولفه‌های: استقلال شخصیتی، حس خودکارآمدی، روحیه مشارکت جمعی و امنیت روانی است مهمترین بعد تاثیرگذار در اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: جامعه شناختی، اشتغال، زنان سرپرست خانوار، معلولین، روش دلفی

مقدمه

کار فعالیتی است که برای کسب معاش و رفع نیازهای اولیه به انجام می‌رسد (داورمنش و براتی سده، ۱۳۹۶). در حالی که اگر بیکاری یکی از واقعیت‌های آسیب‌زای کشور است و در این شرایط حفظ سطح اشتغال فعلی و ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر اهمیت زیادی دارد (موسسه کار و تامین اجتماعی، ۱۳۹۵). در جوامع امروزی، داشتن شغل برای حفظ عزت نفس فرد مهم است. کار معمولاً "عنصر شکل دهنده‌ای در ترکیب روانی مردم و دوران فعالیت‌های روزانه آنهاست. بنابراین تجربه بیکاری تنها بر حسب این که داشتن شغل چه چیزهایی برای شخص فراهم می‌سازد. که می‌تواند به درستی درک شود. شش ویژگی اصلی کارمزدی در اینجا درخور توجه است. عبارتند از: ۱. پول ۲. سطح فعالیت ۳. تنوع ۴. اشتغال ۵. ساخت زمانی ۶. تماس‌های اجتماعی ۷. هویت شخصی (گیدنز، ۱۳۹۳).

اشتغال در زندگی فرد معلول نقشی بیش‌تر ایفا می‌کند. او را قادر می‌سازد که احساس سربلندی و قابلیت نماید و این حس را در وی بوجود می‌آورد که او هم فرد مستقلی است (ظهیری‌نیا، ۱۳۹۰). در هر کشوری نیروی انسانی کارآمد نقش مهمی در توسعه اقتصادی و سیاسی دارد و نیروی انسانی ثروت ملی آن کشور به حساب می‌آید. از جمله عواملی که باعث عدم کارآیی این سرمایه ملی می‌شود. وجود آسیب‌های اجتماعی از جمله، اعتیاد، طلاق، فحشا، دختران فراری، کودکان کار و... که ایجاد معلولیت اجتماعی می‌کند. همچنین معلولیت‌های جسمی - حرکتی در یک کشور است (قویدل و کریمی، ۱۳۹۲).

چنانچه از گزارشات سازمان بین‌المللی کار (ILO) بر می‌آید؛ حتی در کشورهای پیشرفته میزان بیکاری افراد معلول بیش از چند برابر افراد غیر معلول است. بطور کلی این شرایط در کشورهای روبه رشد و توسعه نیافته، شدیدتر می‌باشد. نظر به اینکه عدم توانایی در انجام بعضی از کارها به علت معلولیت موجب انزوا و سرخوردگی و ازدست دادن اعتماد به نفس می‌شود؛ پیامد آن از جمله وابستگی معلول و نداشتن استقلال فردی و اقتصادی می‌گردد و در نتیجه مجموعه خدمات توانبخشی را برای افراد معلول کاهش می‌دهد. علاوه بر این نداشتن شغل ارتباط اجتماعی این افراد را محدودتر می‌کند و نمی‌توانند در تغییر محیط و شرایط زیستی و اجتماعی خود موثر باشند و در نهایت به هویت فردی و اجتماعی آن‌ها و قبول و پذیرش خانواده و اطرافیان و جامعه از آنها، خلل و خدشه وارد می‌شود و در چنین حالتی باور غیر مولد بودن و نداشتن نقش در فعالیت‌های اجتماعی در باره معلولین شایع و رایج می‌گردد (حقیگو، ۱۳۸۲). بهمن بهری خیای و عبدالله عابدینی در ۱۳۹۷ در تحقیقی با عنوان (اشتغال معلولین از منظر حقوق بین‌الملل) معتقدند تاکنون جامعه بین‌الملل در جهت حل این مشکلات، گام‌های مهمی برداشته است تا معلولین بتوانند از فرصت برابر برخوردار گردند و پس از استفاده از خدمات آموزشی و شغلی و همچنین طی مراحل توان بخشی شغلی، بتوانند شغل مناسب را انتخاب و به استقلال اقتصادی دست پیدا کنند. عبادی و همکارانش در سال ۱۳۹۲ در مقاله خود، ۴۳ ماده به عنوان موانع اشتغال افراد معلول جسمی حرکتی معرفی گردید افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی در زمینه اشتغال با پنج دسته مانع اصلی: آموزشی، اقتصادی، حقوقی، نگرشی و محیطی روبه رو هستند و در پژوهش راهکارهایی برای از میان برداشتن موانع ارائه گردیده است.

در سال ۱۳۹۸ معصومه توکلی و حسن پاشا شریفی در پژوهش خود به مدل ریاضی در توانمندسازی زنان سرپرست خانوار دست یافتند. از نتایج دیگر از می‌توان به اتخاذ تدابیر مناسب در جهت ارتقای توانمندی

زنان سرپرست خانوار تحت پوشش سازمان بهزیستی از خلاقیت، نقش تربیتی والدین، تحصیلات وجدانی بودن و راهبرد هیجان محور بهره جست. صباح البتا و مورات بنگیسو در سال ۲۰۱۲ در مقاله با عنوان (استخدام نیروی کار معلول در صنعت مهمان داری) که به روش دلفی انجام دادند. آنان معتقد بودند؛ اشتغال یکی از الزامات مهم ادغام افراد معلول در زندگی روزمره است. انواع مشاغل را که ممکن است برای انواع خاص و درجه معلولیت مناسب‌تر باشند، مناسب بودن موضوعی نسبی است که اگر فرد کارمند، کارفرما یا کارشناس باشد، ممکن است متفاوت توصیف شود. همچنین از فردی به شخص دیگر تغییر خواهد کرد. این مطالعه با هدف تعیین انواع مختلف مشاغل مناسب برای انواع مختلف معلولیت انجام شد. گان (۲۰۱۸) در تحقیق خود نشان داد تغییرات در خصوصیات شخصی مانند موفقیت‌های تحصیلی، وضعیت زندگی، اشتغال، وابستگی به دیگران برای زندگی روزمره، اختلال در شبکه‌های محافظ فرد، در قربانی شدن افراد معلول نقش بسزایی دارند. همچنین، زنان سرپرست خانوار نیز با معطل بیکاری روبرو هستند. با توجه به اهمیت و نقش سرپرست در تامین نیازهای اصلی اعضای خانوار از یک سو و وجود تبعیض جنسیتی، محدودیت‌های حقوقی و عرفی و نابرابری‌ها در بیشتر زمینه‌های اجتماعی- اقتصادی برای زنان و به ویژه زنان سرپرست خانوار در اغلب جوامع از جمله کشور ما توجه به مسایل زنان سرپرست خانوار به عنوان یکی از قشرهای آسیب پذیر در کل جامعه ضرورت می‌یابد. این ضرورت بیش از هر چیز از این زاویه که بررسی ویژگی‌های اقتصادی و وضع فعالیت زنان سرپرست خانوار می‌تواند بر توانایی‌ها و امکانات سرپرست در تامین نیازهای اعضای خانوار تاثیرگذار باشد نمایان می‌گردد. افزایش تعداد خانوارهای زن سرپرست خانوار در کشور نشان می‌دهد که مهمترین مشکل زنان سرپرست خانوار، مشکل اقتصادی و بیکاری است (کرد زنگنه و اقبالی، ۱۳۹۵).

در این پژوهش سعی شده است وضعیت اشتغال دو قشر آسیب پذیر (زنان سرپرست خانوار و معلولین) در ایران مورد بررسی قرار گیرد و ارائه راهکارهایی در جهت بهبود وضعیت اشتغال آنان. از این رو سؤال اصلی که بحث حاضر پیرامون آن شکل گرفته، این است که: شناسایی والویت‌بندی مولفه‌های ابعاد جامعه شناختی موثر در اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین کدامند؟ و به کمک روش دلفی، مدلی از این مولفه‌ها تبیین و ارائه نمود؟

روش پژوهش

در این مقاله به روش دلفی، ضمن جمع‌آوری نظرات ۱۳ نفر از صاحب نظران، متخصصین و خبرگان، که شامل اساتید جامعه شناسی و کارشناسان وزارت و کار و بهزیستی می‌باشند. ابتدا با افراد شرکت کننده تماس برقرار گردید؛ که نیازمند توجه به موارد: معرفی فرم، ارائه هدف و معرفی مرکز یا شخص انجام دهنده، علت انتخاب، پاسخ دادن به چند سؤال یا پرسشنامه، زمان مورد نیاز، نحوه دریافت پرسشنامه، نحوه دریافت نتایج، تمایل به شرکت و تشکر گفتگو صورت گرفت.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه محقق ساخته. در پرسشنامه، پاسخگو(کارشناسان و خبرگان) نظر خود را در باره میزان تاثیر هر یک از مولفه‌های ابعاد جامعه‌شناختی در اشتغال این دوقشر آسیب پذیر بیان می‌کند. در ادامه همین گام جهت اجرای فاز دوم پژوهش از پرسشنامه دلفی استفاده شده است. پرسشنامه در قالب طیف ۵ تایی لیکرت (شامل ۱: خیلی مخالفم، ۲: مخالفم، ۳: متوسط، ۴: موافقم و ۵: خیلی موافقم) اعلام کرد و در پرسش‌های منفی برعکس می‌باشد. همچنین در گام دوم درصد توافق خبرگان (بالتر از ۰/۷۰) باشد. در مرحله سوم اینکار تکرار و نتایج حاصل بدست آمده است.

روش اجرا. در مرحله اول از دلفی، پالایش کیفی یافته‌ها به دست آمده است؛ که به عبارت دیگر روایی و پایایی است. از روش دلفی برای سنجش روایی محتوایی به وسیله نظر خبرگان استفاده گردید. به منظور سنجش پایایی پرسشنامه طراحی شده، آلفای کرونباخ ابعاد جامعه‌شناختی مربوط پرسشنامه برابر ۰/۷۲۴ محاسبه شده است. در مرحله اول، فرآیند دلفی با یک پرسشنامه باز شروع می‌شود. در این پرسشنامه باز، مبانی اساسی مستخرج از مرور ادبیات در موضوع مورد نظر، مورد توجه قرار می‌گیرد. سپس از جمع‌آوری پاسخ‌ها، پژوهشگر باید بر اساس اطلاعات دریافتی از این مرحله، پرسشنامه بسته‌ای تهیه کند. در پایان مرحله دوم نکات مورد عدم توافق خبرگان، معلوم خواهد شد. در این مرحله، اجماع، شروع به شکل‌گیری می‌کند و پژوهشگر می‌تواند پاسخ‌های شرکت‌کنندگان را به همه متخصصین منتشر سازد. در مرحله سوم هر یک از اعضای پانل، دوباره پرسشنامه‌ای دریافت خواهند نمود که در آن خلاصه نکات مرحله قبل آمده است. در این مرحله، از آنان خواسته می‌شود در داوری خود در باب موضوعات طرح شده تجدید نظر کنند یا دلیل خود را در مورد موارد عدم اجماع بیان نمایند. این مرحله به اعضای پانل فرصت می‌دهد که اطلاعات و داوری خود را در موضوعات مورد بحث، به روشنی تبیین نمایند. هر چند نسبت به مرحله قبل، اندکی از افزایش اجماع انتظار می‌رود. در چهارمین و معمولاً آخرین مرحله، لیستی از موارد مورد اجماع و موارد عدم اجماع در اختیار اعضای پانل قرار می‌گیرد. این مرحله، آخرین فرصت برای اعضای پانل به منظور تجدید دیدگاه و داوری آن‌ها محسوب می‌شود. تعداد دفعات تکرار و مراحل در روش دلفی بسته به میزان و درجه توافق اعضا، می‌تواند از سه تا پنج مرحله باشد.

یافته‌ها

پس از انجام مرحله اول و تحلیل محتوای پاسخ‌ها، کدهای اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین از نگاه این سیزده متخصص استخراج شد. این کدها، در تناظر با کدهای مستخرج از مرور منابع قرار گرفت، در نهایت ۱۸ کد، به‌عنوان مولفه‌های اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین تعیین شد. این فرآیند در جدول (۱) دیده می‌شود.

جدول ۱. پالایش کدهای اشتغال برآمده از مرور منابع و پرسشنامه باز متخصصان

و استخراج کدهای نهایی

ردیف	کدهای برآمده از منابع	نظر متخصصان	کدهای نهایی
۱	کاربایی و اشتغال	تداخل نقش- عدم نقش	نقش
۲	حمایت اجتماعی	جلب مشارکت‌های مردمی	حمایت اجتماعی

۳	عدالت اجتماعی	توزیع نابرابری درآمد	حقوق فردی و اجتماعی
۴	سهام بخش‌های مختلف اقتصادی در اشتغال	صدور مجوز کار	موانع اشتغال
۵	امنیت شغلی	اخراج	امنیت شغلی
۶	موانع قانونی	ناقص بودن قوانین اشتغال	قوانین و مقررات
۷	سیستم سهمیه بندی	عدم تبعیض	اجرای سهمیه بندی
۸	توانمند سازی	توانمندسازی	توانمندسازی
۹	موانع آموزشی	میزان تحصیلات	میزان تحصیلات
۱۰	بهره گیری از تجربیات کشورهای موفق	فرهنگ سازی والگوپردازی	فرهنگ سازی و الگوپردازی
۱۱	دستمزد- نظام پرداخت (معیشت)	تسهیلات نقدی و غیر نقدی	تسهیلات نقدی و غیر نقدی
۱۲	تهیه مواد اولیه	روحیه مشارکت جمعی	روحیه مشارکت جمعی
۱۳	شغل متناسب	پذیرش اشتغال با ارزش‌های اجتماعی	پذیرش اشتغال با ارزش‌های اجتماعی
۱۴	امنیت اقتصادی	امنیت اقتصادی	امنیت اقتصادی
۱۵	موانع نگرشی	استقلال شخصیتی	استقلال شخصیتی
۱۶	کارآفرینی	حس خودکارآمدی	حس خودکارآمدی
۱۷	نوع کسب و کار	توسعه کسب و کار	توسعه کسب و کار
۱۸	عدم تبعیض جنسیتی	امنیت روانی	امنیت روانی
۱۹	کار اجباری	استفاده از رسانه‌ها	
۲۰	عرضه و تقاضای نیروی کار	کنترل بازار تولید و مصرف	
۲۱	خوداشتغالی	فضای مجازی	
۲۲	موانع فیزیکی	ایاب و ذهاب	
۲۳	مدت کار و مرخصی‌ها	مشاغل خانگی	
۲۴	افزایش بودجه اشتغال	خود اشتغالی	
۲۵	مشاغل مستقل	نرخ بیکاری	
۲۶	توانبخشی	معافیت مالیاتی	
۲۷	بیمه درمانی	تسهیلات درمانی	
۲۸	بیمه بیکاری	ریسک پذیری	
۲۹	اشتغال مولد	آموزش فنی و حرفه‌ای	
۳۰	موانع اجتماعی	بالا بردن اعتماد بنفس	
۳۱	کارفرما	تسهیل در بروکراسی اداری	
۳۲	حمایت‌های قانونی	افزایش بودجه اشتغال	
۳۳	اعتماد اجتماعی	بومی سازی اشتغال	
۳۴	موانع اقتصادی	تامین منابع مالی	
۳۵	سبک رهبری		

این ۱۸ کد در مرحله دوم تکنیک دلفی، بنا به نظر پژوهشگر و اساتید راهنما، در ۵ دسته موضوعی (بعد) دسته بندی شد. این دسته‌ها عبارتند از:

بعد اجتماعی شامل مولفه‌های: حمایت اجتماعی، نقش، حقوق فردی و اجتماعی، موانع اشتغال، امنیت شغلی.

بعد حقوقی/ سیاسی: قوانین و مقررات، اجرای سهمیه بندی.

بعد فرهنگی: پذیرش اشتغال با ارزش‌های اجتماعی، بالارفتن میزان تحصیلات، فرهنگ سازی و الگوپردازی.

بعد اقتصادی: تسهیلات نقدی و غیر نقدی، توسعه کسب و کار، توانمندسازی، امنیت اقتصادی.
 بعد فردی/ روانشناختی: استقلال شخصیتی، حس خودکارآمدی، روحیه مشارکت جمعی، امنیت روانی.
 سپس کدهای ۱۸ گانه به صورت پرسشنامه بسته با پاسخ‌های پنج درجه‌ای طیف لیکرت از معرض نظر حلقه سیزده نفره متخصصان گذشت. داده‌ها حاصل از این مرحله نیز به صورت نمره دهی به هر کد در جدول ۲ دیده می‌شود. در این جدول، به منظور انجام محاسبات، نمره ۵ برای موافقت کامل و نمره ۱ برای مخالفت کامل از سوی هر متخصص (الف تا ش) در نظر گرفته شده‌است.
 در ابتدای این پرسشنامه همچنین دسته‌بندی این ۱۸ مولفه در ۵ دسته یادشده از نگاه متخصصان گذشت. برخی، نظر خاصی در موافقت یا مخالفت با این مدل، اعلام نکردند و تعدادی نیز موافقت خود را با کلیت این دسته بندی به منظور حصول مدل نهایی، اعلام نمودند.

جدول ۲. نمرات متخصصان به هر گروه معیار و مولفه‌های در پرسشنامه مرحله دوم روش دلفی

کد	متخصص مولفه	الف	ب	پ	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر	ز	س	ش	تعداد گویه‌ها	جمع نمره
۱	حمایت اجتماعی	۲۴	۲۴	۲۴	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۲	۱۸	۱۵	۱۲	۱۲	۶	۲۳۷
۲	نقش	۸	۸	۸	۱۰	۶	۸	۶	۸	۶	۶	۶	۴	۴	۲	۸۸
۳	حقوق فردی و اجتماعی	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۲	۱۲	۱۲	۸	۱۲	۸	۸	۸	۶	۴	۱۵۰
۴	موانع اشتغال	۱۶	۸	۱۶	۱۶	۸	۱۲	۱۲	۸	۸	۸	۸	۴	۴	۴	۱۲۸
۵	امنیت شغلی	۲۰	۲۰	۱۵	۱۵	۱۵	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۸	۶	۶	۵	۱۵۱
۶	قوانین و مقررات	۲۴	۲۴	۱۸	۲۴	۱۸	۱۸	۱۸	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۵	۶	۲۱۱
۷	اجرای سهمیه بندی	۶	۴	۴	۶	۴	۶	۵	۴	۴	۴	۴	۴	۲	۲	۵۷
۸	پذیرش اشتغال با ارزش‌های اجتماعی	۱۲	۱۲	۱۶	۱۲	۱۶	۱۲	۱۰	۱۲	۱۲	۱۲	۱۴	۶	۸	۴	۱۴۶
۹	بالارفتن میزان تحصیلات	۶	۹	۱۲	۱۲	۹	۹	۹	۶	۶	۶	۶	۶	۳	۳	۹۹
۱۰	فرهنگ سازی و الگوپردازی	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۸	۱۲	۱۰	۱۲	۱۰	۸	۸	۸	۶	۴	۱۲۴
۱۱	تسهیلات نقدی و غیر نقدی	۲۱	۱۶	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۱۶	۱۴	۱۴	۷	۲۴۹
۱۲	توسعه کسب و کار	۱۲	۱۲	۱۱	۱۲	۸	۱۲	۱۰	۱۰	۱۰	۸	۸	۶	۶	۴	۱۲۳
۱۳	توانمندسازی	۱۸	۱۸	۱۸	۲۴	۶	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۶	۱۰	۱۸۱
۱۴	امنیت اقتصادی	۱۲	۱۲	۱۶	۱۲	۸	۱۲	۴	۸	۱۲	۴	۴	۴	۴	۴	۱۱۶
۱۵	استقلال شخصیتی	۲۵	۲۰	۲۵	۲۰	۱۵	۲۰	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۲	۱۶	۱۵	۵	۲۶۸
۱۶	حس خودکارآمدی	۲۰	۱۶	۲۰	۱۶	۱۲	۱۶	۲۰	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۲	۴	۲۰۲
۱۷	روحیه مشارکت جمعی	۱۲	۱۲	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۶	۳	۱۲۰

داده‌های حاصل از جدول ۳، نمرات بهنجار شده میزان توجه به مولفه‌های اشتغال معلولین و زنان سرپرست خانوار را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که پس از نرمال‌سازی داده‌ها با استفاده از فرمول مرحله دوم روش شانون مقادیر بار اطلاعاتی (عدم اطمینان) هریک از مؤلفه‌ها به دست آمد که داده‌های حاصل در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۳. داده‌های بهنجار شده میزان توجه به مولفه‌های اشتغال معلولین و زنان سرپرست خانوار

کد	متخصص شاخص	الف	ب	پ	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر	ز	س	ش
۱	حمایت اجتماعی	۰/۱۰۱	۰/۱۰۱	۰/۱۰۱	۰/۱۰۱	۰/۰۷۵	۰/۰۷۵	۰/۰۷۵	۰/۰۷۵	۰/۰۷۵	۰/۰۷۵	۰/۰۶۲	۰/۰۵۰	۰/۰۵۰
۲	نقش	۰/۰۹۰	۰/۰۹۰	۰/۰۹۰	۰/۱۱۳	۰/۰۶۸	۰/۰۹۰	۰/۰۶۸	۰/۰۹۰	۰/۰۶۸	۰/۰۶۸	۰/۰۶۸	۰/۰۴۵	۰/۰۴۵
۳	حقوق فردی و اجتماعی	۰/۱۰۶	۰/۱۰۶	۰/۱۰۶	۰/۱۰۶	۰/۰۸۰	۰/۰۸۰	۰/۰۸۰	۰/۰۵۳	۰/۰۸۰	۰/۰۵۳	۰/۰۵۳	۰/۰۴۰	۰/۰۴۰
۴	موانع اشتغال	۰/۱۲۵	۰/۰۶۲	۰/۱۲۵	۰/۱۲۵	۰/۰۶۳	۰/۰۹۳	۰/۰۹۳	۰/۰۶۲	۰/۰۶۲	۰/۰۶۲	۰/۰۶۲	۰/۰۳۱	۰/۰۳۱
۵	امنیت شغلی	۰/۱۳۲	۰/۱۳۲	۰/۰۹۹	۰/۰۹۹	۰/۰۹۹	۰/۰۶۶	۰/۰۶۶	۰/۰۶۶	۰/۰۵۲	۰/۰۵۲	۰/۰۳۹	۰/۰۳۹	۰/۰۳۹
۶	قوانین و مقررات	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۸۵	۰/۱۱۴	۰/۰۸۵	۰/۰۸۵	۰/۰۸۵	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶	۰/۰۶۶	۰/۰۵۶	۰/۰۲۳
۷	اجرای سهمیه بندی	۰/۱۰۳	۰/۰۶۹	۰/۰۶۹	۰/۱۰۳	۰/۰۶۹	۰/۱۰۳	۰/۰۶۹	۰/۰۶۹	۰/۰۶۹	۰/۰۶۹	۰/۰۶۹	۰/۰۶۹	۰/۰۶۹
۸	پذیرش اشتغال با ارزش‌های اجتماعی	۰/۰۸۲	۰/۰۸۲	۰/۱۰۹	۰/۰۸۲	۰/۱۰۹	۰/۰۸۲	۰/۰۸۲	۰/۰۸۲	۰/۰۹۶	۰/۰۴۱	۰/۰۵۵	۰/۰۵۵	۰/۰۵۵
۹	بالارفتن میزان تحصیلات	۰/۰۶۱	۰/۰۹۱	۰/۱۲۱	۰/۱۲۱	۰/۰۹۱	۰/۰۹۱	۰/۰۹۱	۰/۰۶۱	۰/۰۶۱	۰/۰۶۱	۰/۰۶۱	۰/۰۳۰	۰/۰۳۰
۱۰	فرهنگ سازی و الگوپردازی	۰/۰۹۷	۰/۰۹۷	۰/۰۹۷	۰/۰۹۷	۰/۰۶۵	۰/۰۹۷	۰/۰۶۵	۰/۰۶۵	۰/۰۶۵	۰/۰۶۵	۰/۰۶۵	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸
۱۱	تسهیلات نقدی و غیر نقدی	۰/۰۸۴	۰/۰۶۴	۰/۱۱۲	۰/۰۸۴	۰/۰۸۴	۰/۰۸۴	۰/۰۸۴	۰/۰۸۴	۰/۰۸۴	۰/۰۶۴	۰/۰۸۴	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶
۱۲	توسعه کسب و کار	۰/۰۹۸	۰/۰۹۸	۰/۰۸۹	۰/۰۹۸	۰/۰۶۵	۰/۰۸۹	۰/۰۸۹	۰/۰۸۱	۰/۰۸۱	۰/۰۶۵	۰/۰۴۹	۰/۰۶۵	۰/۰۴۹
۱۳	توانمندسازی	۰/۰۹۹	۰/۰۹۹	۰/۰۶۶	۰/۱۳۲	۰/۰۳۳	۰/۰۹۹	۰/۰۳۳	۰/۰۸۸	۰/۰۶۶	۰/۰۶۶	۰/۰۶۶	۰/۰۳۳	۰/۰۳۳
۱۴	امنیت اقتصادی	۰/۱۰۳	۰/۱۰۳	۰/۱۳۸	۰/۱۰۳	۰/۰۶۹	۰/۱۰۳	۰/۰۳۴	۰/۱۰۳	۰/۰۳۴	۰/۱۰۳	۰/۰۳۴	۰/۰۶۹	۰/۰۳۴
۱۵	استقلال شخصیتی	۰/۰۹۳	۰/۰۷۵	۰/۰۹۳	۰/۰۷۵	۰/۰۵۶	۰/۰۷۵	۰/۰۷۵	۰/۰۹۳	۰/۰۹۳	۰/۰۹۳	۰/۰۸۲	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶

$$E_1 = 0.39[0.925 + 0.971 + 0.449 + 0.174]$$

$$E_1 = 0.39[2.519]$$

$$E_1 = 0.982$$

بار اطلاعاتی مولفه حمایت اجتماعی برابر ۰/۹۸۲ می‌باشد.

$$E_j = 0.983 + 0.982 + 0.978 + 0.965 + 0.962 + 0.971 + 0.932 + 0.983 + 0.978 + 0.977 + 0.988 + 0.984 + 0.970 + 0.957 + 0.991 + 0.989 + 0.985 + 0.980 = 17/555$$

مجموع بار اطلاعاتی مولفه‌ها

وزن مولفه حمایت اجتماعی

$$W_1 = \frac{E_1}{\sum E_1} = \frac{0.982}{17/555} = 0.5599$$

جدول ۴. یافته‌های حاصل از پرسشنامه دلفی با تکنیک شانون

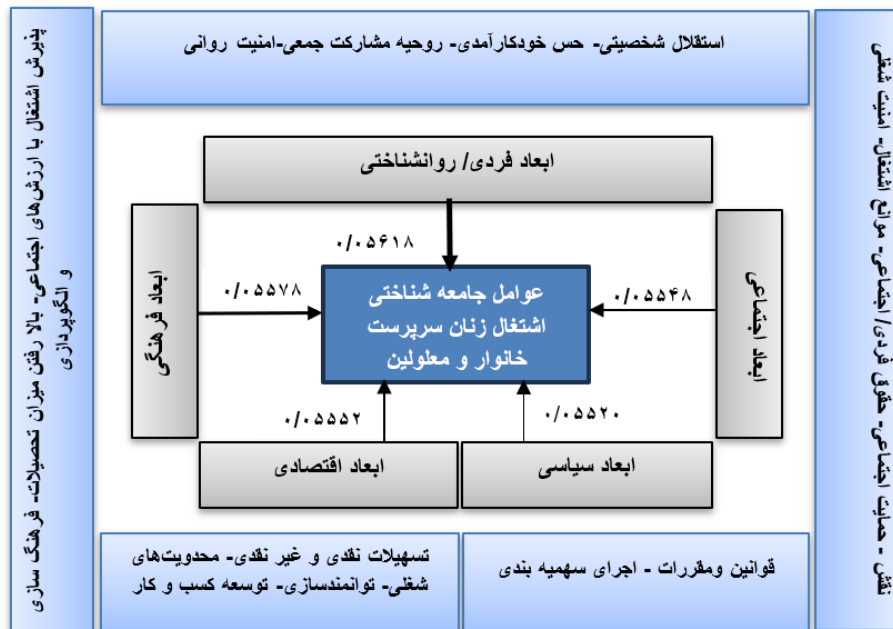
وزن دسته	وزن (تکنیک شانون)	بار اطلاعاتی مولفه‌ها	میانگین دسته	میانگین	جمع نمره	شاخص‌ها	ابعاد
	۰/۰۵۵۹۹	۰/۹۸۳		۳/۴۰۳	۸۸	نقش	
	۰/۰۵۵۹۳	۰/۹۸۲		۳/۰۴۴	۲۳۷	حمایت اجتماعی	ابعاد اجتماعی
۰/۰۵۵۴۸	۰/۰۵۵۷۱	۰/۹۷۸	۲/۸۲۶	۲/۸۸۴	۱۵۰	حقوق فردی و اجتماعی	
	۰/۰۵۴۹۷	۰/۹۶۵		۲/۴۷۱	۱۲۸	موانع اشتغال	
	۰/۰۵۴۷۹	۰/۹۶۲		۲/۳۳۰	۱۵۱	امنیت شغلی	
	۰/۰۵۵۳۱	۰/۹۷۱		۲/۷۰۴	۲۱۱	قوانین و مقررات	ابعاد حقوقی/سیاسی
۰/۰۵۴۲۰	۰/۰۵۳۰۹	۰/۹۳۲	۲/۴۵۸	۲/۱۹۱	۵۷	اجرای سهمیه بندی	
	۰/۰۵۵۹۹	۰/۹۸۳		۲/۷۹۷	۱۴۶	پذیرش اشتغال با ارزش‌های اجتماعی	ابعاد فرهنگی
۰/۰۵۵۷۸	۰/۰۵۵۷۱	۰/۹۷۸	۲/۵۴۷	۲/۵۲۵	۹۹	بالارفتن میزان تحصیلات	
	۰/۰۵۵۶۵	۰/۹۷۷		۲/۳۲۰	۱۲۴	فرهنگ سازی و الگوپردازی	
	۰/۰۵۶۲۸	۰/۹۸۸		۲/۷۴۱	۲۴۹	تسهیلات نقدی و غیر نقدی	ابعاد اقتصادی
	۰/۰۵۶۰۵	۰/۹۸۴		۲/۳۷۴	۱۲۳	توسعه کسب و کار	

۰/۰۵۵۵۲	۰/۰۵۵۲۵	۰/۹۷۰	۲/۴۲۰	۲/۳۲۶	۱۸۱	توانمندسازی
	۰/۰۵۴۵۱	۰/۹۵۷		۲/۲۳۹	۱۱۶	امنیت اقتصادی
	۰/۰۵۶۴۵	۰/۹۹۱	۳/۳۷۵	۴/۱۲۳	۲۶۸	استقلال شخصیتی
۰/۰۵۶۱۸	۰/۰۵۶۳۳	۰/۹۸۹		۳/۸۷۹	۲۰۲	حس خودکارآمدی
	۰/۰۵۶۱۰	۰/۹۸۵		۳/۰۷۶	۱۲۰	روحیه مشارکت جمعی
	۰/۰۵۵۸۲	۰/۹۸۰		۲/۶۴۷	۱۴۰	امنیت روانی

ابعاد فردی/
روانشناختی

همان‌گونه که انتظار می‌رفت و در جدول ۴ نیز دیده می‌شود، یافته‌های حاصل از فراوانی، با یافته‌های حاصل از الگوریتم شانون، رتبه‌بندی و اهمیت مولفه‌ها را به گونه‌ای متفاوت نشان می‌دهد. از آن‌رو که الگوریتم شانون برای وزن‌دهی به مولفه‌ها دقت بیشتری دارد، وزن متغیرها بر اساس الگوریتم شانون مبنای نتیجه‌گیری در این پژوهش قرار گرفته است.

بر این اساس از دیدگاه نخبگان و متخصصان، ابعاد روانشناختی با وزن دسته (۰/۰۵۶۱۸) و فرهنگی با وزن دسته (۰/۰۵۵۷۸) بیشترین امتیاز را در بین ابعاد جامعه‌شناختی اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین به خود اختصاص دادند. کمترین امتیاز نیز مربوط به بعد سیاسی با وزن دسته (۰/۰۵۴۲۰) بود. همچنین براساس یافته‌های حاصل از الگوریتم شانون از بین مولفه‌های مورد بررسی، مولفه استقلال شخصیتی با وزن (۰/۰۵۶۴۵)، حس خودکارآمدی با وزن (۰/۰۵۶۳۳)، تسهیلات نقدی و غیرنقدی (۰/۰۵۶۲۸) و روحیه مشارکت با وزن (۰/۰۵۶۱۰) به ترتیب دارای بیشترین وزن‌دهی در زمینه اشتغال این دو قشر آسیب‌پذیر جامعه بودند. مولفه‌های اجرای سهمیه‌بندی با وزن (۰/۰۵۳۰۹)، امنیت اقتصادی با وزن (۰/۰۵۴۵۱) و امنیت شغلی با وزن (۰/۰۵۴۷۹) نیز به ترتیب دارای کمترین وزن‌دهی بودند. درنهایت، مدل ابعاد و مولفه‌های اشتغال معلولین و زنان سرپرست خانوار و معلولین در ۵ بعد و ۱۸ مولفه موضوعی تدوین گردید (شکل شماره ۱). لازم به ذکر است که در این مدل ابعاد و مولفه‌های جامعه‌شناختی بر اساس میزان وزن‌دهی تنظیم گردیده است.

شکل ۱. مدل عوامل جامعه شناختی اشتغال معلولین و زنان سرپرست خانوار

بحث و نتیجه‌گیری

در این تحقیق ابتدا در پی دانستن آن بودیم که مولفه‌های ابعاد جامعه شناختی موثر در اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین کدامند؟ و به کمک روش دلفی، مدلی از این مولفه‌ها تبیین و ارائه نمود؟ به همین سبب حلقه سیزده نفره‌ای از متخصصان انتخاب شده و مرحله اول دلفی در قالب پرسشنامه باز با این گروه، انجام پذیرفت. در این پرسشنامه باز، مبنای اساسی مستخرج از مرور ادبیات در موضوع مورد نظر، مورد توجه قرار گرفت. سپس از جمع آوری پاسخ‌ها، بر اساس اطلاعات دریافتی از این مرحله، پرسشنامه بسته‌ای تهیه شد. کدهای عوامل جامعه شناختی موثر بر اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین استخراج شد. این کدها در مقایسه و تطبیق با کدهای برآمده از مرور منابع قرار گرفت و از مجموع این ۵ دسته، ۱۸ مولفه استخراج شد.

مولفه‌های هیجده‌گانه در پنج دسته «ابعاد اجتماعی»، «ابعاد حقوقی/سیاسی»، «ابعاد فرهنگی»، «ابعاد اقتصادی» و «ابعاد فردی/روانشناختی» دسته بندی شدند و طی پرسشنامه بسته، این مدل و اجزای آن از معرض نظر گروه متخصصان گذشت. داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها به دو روش (فراوانی و میانگین) و روش (شانون) مورد تحلیل قرار گرفت و از با توجه اعتبار بیشتر روش آنتروپی شانون به منظور وزن‌دهی مولفه‌ها دارد، مبنای نتیجه‌گیری این پژوهش قرار گرفت.

یافته‌های حاصل نشان داد که ابعاد روانشناختی/فردی که شامل مولفه‌های: استقلال شخصیتی، حس خودکارآمدی، روحیه مشارکت جمعی و امنیت روانی است مهمترین بعد تاثیرگذار در اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین می‌باشد. پس از آن به ترتیب ابعاد فرهنگی، اقتصادی واجتماعی بیشترین امتیاز را در بین ابعاد جامعه شناختی اشتغال زنان سرپرست خانوار و معلولین به خود اختصاص دادند. بر

این اساس، کمترین تاثیر نیز مربوط به بعد سیاسی که شامل مولفه‌های: قوانین و مقررات و اجرای سهمیه‌بندی بود. همچنین از بین تک مولفه‌ها، مولفه‌های استقلال شخصیتی، حس خودکارآمدی، تسهیلات نقدی و غیرنقدی به ترتیب دارای بیشترین تاثیر در زمینه اشتغال این دو قشر آسیب‌پذیر جامعه بودند. مولفه‌های، اجرای سهمیه‌بندی و امنیت اقتصادی نیز به ترتیب دارای کمترین تاثیر بودند. در نهایت نیز، مدل مولفه‌های عوامل جامعه‌شناختی اشتغال این دو قشر زنان سرپرست خانوار و معلولین که در آن وزن هر دسته و مولفه به ترتیب اهمیت شناسایی شده است، تدوین تبیین و آراه شد.

در ارتباط با محدودیت‌های این پژوهش می‌توان گفت، فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی زنان سرپرست خانوار و معلولین در آمارهای ملی و رسمی منعکس نمی‌شود. فقدان بانک اطلاعاتی مناسب و نداشتن اطلاعات جامع و دقیق در خصوص معلولین و زنان سرپرست خانوار متقاضی اشتغال می‌توان نام برد. پیشنهاد کاربردی به سازمان بهزیستی، تاسیس مرکزی با عنوان مرکز استعدادیابی مددجویان تاسیس گردد. همچنین تاسیس بخشی با عنوان مرکز کارآیابی و معرفی مشاغل در جهت کمک به اشتغال این دو قشر آسیب‌پذیر می‌باشد.

پیشنهاد می‌شود پژوهشگران این حوزه به شناسایی و الویت‌بندی شاخص‌های اشتغال دو قشر آسیب‌پذیر جامعه (زندانیان و خانواده آن‌ها- بهبود یافتگان و خانواده آن‌ها) بپردازند.

موازن اخلاقی

در این پژوهش موازن اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند. پس از اتمام پژوهش گروه گواه نیز تحت مداخله قرار گرفتند.

سپاسگزاری

نویسندگان پژوهش حاضر بر خود لازم دانستند که از کلیه افرادی که در پژوهش شرکت نمودند، کمال تشکر و سپاس خود را ابراز نماید.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی سازی نقش یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

اوصانلو بختیاری، شکوفه. (۱۳۹۵). وضعیت کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار. تهران: توانا گستر.
 بهری خیاوی، بهمن و عابدینی، عبدالله. (۱۳۹۷). اشتغال معلولین از منظر حقوق بین الملل. تحقیقات حقوقی معاصره، ۲(پاییز)، ۱۰۹-۱۴۲.

توکلی، معصومه و شریفی، پاشا (۱۳۹۸) بررسی عوامل جمعیت‌شناختی و روانشناختی مؤثر بر اشتغال موفقیت آمیز زنان سرپرست خانوار تحت پوشش سازمان بهزیستی و ارائه مدل توانمندسازی، علوم روانشناختی، ۷۷(۱۸)، ۵۴۷-۵۵۸.

- حقگر، قاسم، و همکاران. (۱۳۹۳). بررسی وضعیت توانخواهان اشتغال یافته از طریق وام کارآفرمایی در بهزیستی استان گیلان، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت توانبخشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
- جبلی، خدیجه. (۱۳۹۱). جامعه‌شناسی معلولیت (تبیین جامعه‌شناسی تبعیض علیه معلولین با مقدمه‌ی دکتر باقر ساووخانی). تهران، انتشارات علمی.
- داورمنش، عباس؛ براتی سده، فرید (۱۳۹۶)، مقدمه‌ای بر اصول توان بخشی معلولان، آسیب‌شناسی اشتغال معلولان/ایران، دفتر فرهنگ معلولین، چاپ اول.
- رضائی تبار، رضا، زارع، حمید و مقیمی، سید محمد (۱۳۹۱)، الگوی تعاملی توانمندسازی از طریق مشارکت‌های اجتماعی در کمیته امداد امام خمینی (ره) با رویکرد مسجد محوری. علمی-پژوهشی مدیریت اسلامی. ۵۸. (۲۰)، ۱۴۷-۱۷۳.
- صادقی فسایی، سهیلا و قاطعی نیا، محمد علی. (۱۳۹۳). معلولیت؛ نیمه پنهان جامعه: رویکرد اجتماعی به وضعیت معلولین در سطح جهان و ایران، علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۵ (۵۸)، ۱۹۴-۱۵۹.
- ظهیری نیا، مصطفی. (۱۳۹۰)، بررسی پیامدهای فردی و اجتماعی معلولیت. پژوهش نامه فرهنگی هرمزگان، ۱ (۱)، ۱۸۴-۱۶۲.
- عبادی، علی، هاشمی شیخ شبانی، اسماعیل، قاسم زاده، رویا، لطیفی، سید محمود و جعفری، غلام علی. (۱۳۹۲). تعیین موانع اشتغال افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی و کاربردهای آن برای مدیران توانبخشی. مطالعات ناتوانی، ۲ (۳)، ۲۲-۹.
- قویدل، صالح و کریمی، فرشته. (۱۳۹۲). ارزیابی عوامل اقتصادی موثر بر بازتوانی افراد تحت پوشش بهزیستی (مورد استان گلستان). علوم اقتصادی، ۷ (۲۳)، ۲۳۳-۲۰۳.
- کردزنگنه، جعفر و اقبالی، علیرضا. (۱۳۹۵)، بررسی وضعیت اشتغال زنان سرپرست خانوار در ایران. فصلنامه جمعیت، ۲۳ (۹۷)، ۳۴-۱۵.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۳). جامعه‌شناسی. ترجمه: منوچهر صبوری، نشر نی، چاپ بیست و نهم، ۵۵۳.
- مومن زاده، ندا. (۱۳۹۳). تحلیل مقایسه‌ای در خصوص زنان سرپرست خانوار. مجله اقتصادی، ۱۴ (۳)، ۱۲۰-۹۵.
- مؤسسه کار و تأمین اجتماعی. (۱۳۹۵). قانون کار جمهوری اسلامی ایران، تهران، ناشر: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، چاپ هفتم.

References

- Azar, A. (2001). *Developing of Shannon Entropy Method in Content Analysis*. Al-Zahra University Journal of Humanities, 11(37, 38). 1-18
- Bahri Khiavi, B., & Abedini, A. (2018). Employment of disabled people from an international law perspective. *Legal Research of Treaty*, 2(Autumn), 109-142. (In Persian)
- Davarmanesh, A., & Barati Sadeh, F. (2017). *An Introduction to the Principles of Rehabilitation of the Disabled, Pathology of Employment of Disabled in Iran*, Office of Disabled Culture, First Edition. (In Persian)
- Ebadi, A., Hashemi Sheikh Shabani, E., Ghasemzadeh, R., Latifi, S. M., & Jafari, G. A. (2013). Identifying barriers to employment for people with physical disabilities and its applications for rehabilitation managers. *Disability Studies*, 2(3), 9-22. (In Persian)

- Gann, T.L. (2018). *Disability status and victimization: an examination of mediating factors on risk*. A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of master of science University. Thesis Chair: Dr. Brent Teasdale. In the Andrew Young School of Policy Studies of Georgia State.
- Ghooidel, S., & Karimi, F. (2013). Assessment of Economic Factors Affecting the Rehabilitation of Individuals Covered by Welfare (Case of Golestan Province). *Economic Sciences*, 7(23), 203-233. (In Persian)
- Giddens, A. (2014). *Sociology* (Trans. Manouchehr Sabouri). Tehran: Nashr Ney, 29th Edition, p. 553. (In Persian)
- Haggard, G., et al. (2014). Investigation of the status of employed disabled people through employer loans in the welfare of Gilan province. Master's thesis in Rehabilitation Management, University of Welfare and Rehabilitation Sciences. (In Persian)
- Hong, H., & Ju, B. G. (2019). *An Employment Model of Social Enterprises and the Effects of Government Subsidy*. *Contemporary Issues in Applied Economics: Ten Years of International Academic Exchanges Between JAAE and KAAE*, 193-216.
- Institute of Labour and Social Security. (2016). *Labour Law of the Islamic Republic of Iran*. Tehran: Institute of Labour and Social Security, Seventh Edition. (In Persian)
- Jabali, K. (2012). *Sociology of Disability (Explaining the Sociology of Discrimination Against Disabled People with an Introduction by Dr. Bagher Saroukhani)*. Tehran, Academic Publishing. (In Persian)
- Kord Zanganeh, J., & Iqbal, A. (2016). Investigation of the Employment Situation of Female Heads of Households in Iran. *Population Quarterly*, 23(97), 15-34. (In Persian)
- Momen Zadeh, N. (2014). Comparative analysis of female heads of households. *Economic Magazine*, 14(3), 95-120. (In Persian)
- Owsanlou Bakhtiari, S. (2016). The quality of life of female heads of households. Tehran: Tavana Gostar. (In Persian)
- Reinders Folmer, C. P., Mascini, P., & Van der Veen, R. J. (2020). Evaluating social investment in disability policy: Impact of measures for activation, support, and facilitation on employment of disabled persons in 22 European countries. *Social Policy & Administration*, 54(5), 792-812. doi:10.1111/spol.12579.
- Rezaei Tabar, R., Zare, H., & Moghimi, S. M. (2012). An interactive model of empowerment through social participation in the Imam Khomeini Relief Committee with a mosque-centered approach. *Islamic Management*, 58(20), 147-173. (In Persian)
- Sadeghi Fasaee, S., & Ghatei Nia, M. A. (2014). Disability; the Hidden Half of Society: A Social Approach to the Status of Disabled People Worldwide and in Iran. *Social Welfare*, 15(58), 159-194. (In Persian)
- Tavakoli, M., & Sharifi, P. (2019). Investigating demographic and psychological factors affecting the successful employment of female heads of households under the coverage of the Welfare Organization and presenting an empowerment model. *Psychological Sciences*, 77(18), 547-558. (In Persian)
- Zahirinia, M. (2011). Investigation of the Individual and Social Consequences of Disability. *Cultural Research Letter of Hormozgan*, 1(1), 162-184. (In Persian)

Development of a model of the components of sociological factors affecting the employment of two vulnerable groups (female heads of households and people with disabilities)

Nasrin. Nargesi Khoram Abad¹, Tahmoures. Shiri^{*2} & RezaAli. Mohseni³

Abstract

Aim: The current research aimed to develop a model of the components of sociological factors affecting the employment of two vulnerable groups (female heads of households and people with disabilities). **Methods:** This applied research utilized the Delphi technique and involved a sample of 13 experts in the fields of employment and sociology. The data analysis was conducted using Shannon's entropy method and descriptive statistics (mean, frequency, etc.). **Results:** The Delphi panel members identified and analyzed employment issues for people with disabilities and female heads of households, which were compiled into 5 dimensions and 18 thematic components. Based on the research findings, the Delphi panel members proposed questionnaires in three stages related to the employment of people with disabilities and female heads of households. Ultimately, the psychological dimension was assigned the highest importance weight (0.05618) and the cultural dimension the second highest (0.05578), while the political dimension had the lowest weight (0.05420). Among the components examined, personal independence (weight 0.05645), self-efficacy (weight 0.05633), and cash and non-cash facilities (weight 0.05628) had the highest weightings in terms of employment of these two vulnerable social groups. The implementation of quotas (weight 0.05309) and economic security (weight 0.05451) had the lowest weightings, respectively. **Conclusions:** The findings indicated that psychological/individual dimensions, including components such as personal independence, self-efficacy, collective participation spirit, and psychological security, are the most influential factors in the employment of female heads of households and people with disabilities.

Keywords: Sociological, Employment, Head of household woman, disabled people, Delphi method.

1. Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. ***Corresponding author:** Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Email: shiri.tahmoures@gmail.com

3. Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran